

ÜLDKOHTU OTSUS (kolmas koda)

18. detsember 2009*

Liidetud kohtuasjades T-440/03, T-121/04, T-171/04, T-208/04, T-365/04 ja T-484/04,

Jean Arizmendi, elukoht Bayonne (Prantsusmaa), ja 60 lisas nimetatud hagejat, esindajad: kohtuasjas T-440/03 advokaadid J.-F. Péricaud, P. Péricaud ja M. Tournois ning kohtuasjades T-121/04, T-171/04, T-208/04, T-365/04 ja T-484/04 advokaadid J.-F. Péricaud ja M. Tournois,

hagejad,

keda toetab

Chambre nationale des courtiers maritimes de France, asukoht Pariis (Prantsusmaa), esindaja: advokaat J.-F. Péricaud,

menetlusse astuja kohtuasjas T-440/03,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

VERSUS

Euroopa Liidu Nõukogu, esindajad: J.-P. Jacqué ja M. Giorgi Fort, hiljem F. Florindo Gijón ja M. Balta,

ja

Euroopa Komisjon, esindajad: X. Lewis ning kohtuasjas T-121/04 X. Lewis ja B. Stromsky,

kostjad,

mille ese on EÜ artikli 235 ja EÜ artikli 288 teise lõigu alusel esitatud kahju hüvitamise nõue, mille eesmärk on mõista ühenduselt välja hüvitis kahju eest, mis tekkis Prantsuse agent-tõlkide ja laeva tollivormistuse teostajate monopoli kaotamise tõttu,

ÜLDKOHUS (kolmas koda),

koosseisus: esimees J. Azizi (ettekandja), kohtunikud E. Cremona ja S. Frimodt Nielsen,

kohtusekretär: ametnik T. Weiler,

II - 4888

arvestades kirjalikus menetluses ja 30. juuni 2009. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse

Õiguslik raamistik

- 1 Nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT L 302, lk 1; ELT eriväljaanne 02/04, lk 307), artikli 4 punkti 17 kohaselt on tollideklaratsioon toiming, millega isik avaldab ettenähtud vormis ja korras soovi suunata kaup teatavale tolliprotseduurile.
- 2 Vastavalt määruse nr 2913/92 artikli 4 punktile 19 on kauba esitamine tollile ettenähtud korras tollile teatamine kaupade saabumisest tolliasutusse või mis tahes muusse kohta, mille toll on selleks määranud või heaks kiitnud.
- 3 Määruse nr 2913/92 artikkel 5 sätestab:

„1. Artikli 64 lõikes 2 sätestatud tingimustel ja vastavalt artikli 243 lõike 2 punkti b raames vastuvõetud sätetele võib iga isik määrata tolliga suhtlemiseks oma esindaja, kes teeb tollieeskirjades ettenähtud toiminguid ja täidab tollieeskirjades ettenähtud formaalsusi.

2. Selline esindamine võib olla:

- otsene, millisel juhul esindaja tegutseb teise isiku nimel ja tema eest,

või

- kaudne, millisel juhul esindaja tegutseb enda nimel, aga teise isiku eest.

Liikmesriik võib piiritleda õiguse esitada tollideklaratsioone:

- otsese esindamisena või

- kaudse esindamisena,

selliselt et esindaja peab olema tolliagent, kes tegutseb selle riigi territooriumil.”

4 Määruse nr 2913/92 artikkel 64 sätestab:

„1. Vastavalt artiklile 5 võib tollideklaratsiooni esitada iga isik, kellel on võimalik kõnealust kaupa pädevale tolliasutusele esitada või esitada lasta koos kõigi vajalike dokumentidega seda tolliprotseduuri reguleerivate sätete rakendamiseks, millele kaup on deklareeritud.

2. Siiski:

a) kui tollideklaratsiooni aktsepteerimisega kaasnevad teatava isiku jaoks erikohustused, peab tollideklaratsiooni esitama kõnealune isik või tuleb see esitada tema eest [...].”

5 Määruse nr 2913/92 artikli 38 lõige 1 näeb ette:

„Isik, kes kauba ühenduse tolliterritooriumile toob, toimetab selle viivitamata ja tolli määratud trassi mööda kooskõlas tolli juhistega:

a) tolli määratud tolliasutusse või mis tahes muusse tolli määratud või heakskiidetud kohta või

b) vabatsooni, kui kaup tuleb tuua otse sellesse vabatsooni:

– meritsi või õhuteed pidi või

– maitsi, ilma ühenduse tolliterritooriumi mõnd muud osa läbimata, kui vabatsoon külgneb liikmesriigi ja kolmanda riigi vahelise maismaapiiriga.”

6 Määruse nr 2913/92 artikkel 40 näeb käesoleva asja suhtes kohaldatavas redaktsioonis ette:

„Isik, kes kauba ühenduse tolliterritooriumile tõi, või vajadusel korral isik, kes on võtnud vastutuse kauba tolliterritooriumile toomisele järgneva veo eest, esitab tollile kauba, mis on saabunud vastavalt artikli 38 lõike 1 punktile a tolliasutusse või muusse tolli poolt määratud või heakskiidetud kohta.”

7 Määruse nr 2913/92 artikkel 43 näeb käesoleva asja suhtes kohaldatavas redaktsioonis ette:

„Vastavalt artiklile 45 peab artikli 40 kohaselt tollile esitatud kauba kohta esitama ülddeklaratsiooni.

Ülddeklaratsioon esitatakse kohe, kui kaup on tollile esitatud. Toll võib lubada ülddeklaratsiooni esitada hiljemalt esimesel tööpäeval, mis järgneb päevale, mil kaup tollile esitati.”

- 8 Määruse nr 2913/92 artikkel 44 näeb käesoleva asja suhtes kohaldatavas redaktsioonis ette:

„1. Ülddeklaratsioon esitatakse vormis, mis vastab tolli poolt ettenähtud näidisele. Toll võib lubada, et ülddeklaratsioonina esitatakse mis tahes äri- või ametlik dokument, mis sisaldab kaupade identifitseerimiseks vajalikke andmeid.

2. Ülddeklaratsiooni esitab:

- a) isik, kes kauba ühenduse tolliterritooriumile tõi, või isik, kes võtab vastutuse kauba tolliterritooriumile toomisele järgneva veo eest, või
- b) isik, kelle nimel punktis a nimetatud isikud on tegutsenud.”

Asjaolud

Laevaagentide esialgne staatus

Laevaagentide staatuse kujunemislugu ja olemus

- 9 Prantsuse äriseadustikus (Code de commerce, edaspidi „äriseadustik”) oli agent-tõlkidele (*courtiers interprètes*) ja laeva tollivormistuse teostajatele (*conducteurs de navires*) (edaspidi „laevaagendid”) ette nähtud hübriidne staatus, tegemist on ühtlasi ametiisikuga, kellel on teatavate toimingute tegemise monopol, ja ettevõtjaga.

- 10 Kõnealune staatus loodi tänu Prantsuse seadusandja soovile kaitsta nii prantsuse keelt mittevaldavaid välisriigi kapteneid kui ka Prantsuse kapteneid ülemääraseid hindu küsivate vahendajate eest.

Laevaagentide hübriidse staatuse tagajärjed

– Asjassepuutuvate kohustuste ja õiguste üldine raamistik

- 11 Laevaagentide ettevõtja ja ametiisiku seisundist tulenes teatav hulk õigusi ja kohustusi (edaspidi „privileeg”).

12 Ettevõtja staatus eeldas raamatupidamisregistri pidamist ja raamatupidamistehingute kirjendamist, maksejõuetust puudutavate õigusaktide kohaldamist, ja sellest tulenes keeld koonduda tsiviilõiguslikesse ühingutesse.

13 Äriseadustiku artiklist L-131-1 ja järgmistest artiklitest tulenev ametiisiku staatus eeldas ametissenimetamist Prantsuse transpordiministri dekreediga ning ametikohustuste täitmist seadusandja määratud turul.

14 Äriseadustiku artikkel L-131-2 nägi ette järgmist:

„[Laevaagendid] tegelevad prahtimise vahendamisega, neil on lisaks ainuõigus tõlkida kohtuvaidluse puhul deklaratsioone, veokirju, konossemente, lepinguid ja mis tahes äridokumente, mille tõlkimine on vajalik; lisaks kindlaks teha prahi või lasti kurss.

Kaubandusõiguse valdkonna vaidlustes ja tolliasutuse jaoks on nad välismaalaste, laeva haldajate, kaupmeeste, laevapere ja teiste meremeeste jaoks ainsad vahendajad.”

– Privileegi materiaaloiguslik kohaldamisala

15 Oma privileegi kohaldamisalas tegelesid laevaagendid kahe eraldiseisva ülesandega, mille eesmärk oli esiteks tolli või sadama haldajate poolt nõutud formaalsuste teostamine ning teiseks vandetõlgi ülesande täitmine kohtutes.

- 16 Mis puudutab tollivormistusega seotud toimingute ja formaalsuste teostamise monopoli, siis need toimingud ja formaalsused hõlmasid laevade saabumisel ja lahkumisel laevaliikluse registreerimist, tehniliste omaduste edastamist, mis võimaldas kindlaks teha maksustatavad kogused, nn laevadeklaratsioonide koostamist (saabumisel ja lahkumisel), tolli poolt nõutavate tõendite ja sertifikaatide koostamist, munsterrolli koopiade edastamist sellistele pädevatele asutustele nagu toll, õhu- ja piiripolitsei ning meresandarmeeria.

– Privileegi territoriaalne ja isikuline kohaldamisala

- 17 Laevaagentide privileeg oli geograafiliselt piiratud sadamaga, kuhu laevaagent oli ametisse nimetatud, ning seda kohaldati üldjuhul kõikide laevade suhtes. Seda privileegi võidi kasutada koos sama tööpiirkonna laevaagentidega.

– Ametiisiku ülesannetest tulenevad kohustused

- 18 Ametiülesannetest, mis olid ametiisiku staatuse üks osa, tulenes laevaagendi kohustus täita oma ametiülesandeid kõikide isikute kasuks, kes seda soovisid.
- 19 Lisaks olid kõik laevaagendid kohustatud teostama kõiki oma volitusi ning neil oli sõltumatus tagamiseks keelatud teha enda nimel äri- või pangatehinguid.

– Ametiisiku ülesannetest tulenevad õigused

- 20 Teiseks oli kõikidel laevaagentidel õigus saada osutatud teenuste eest tasu, mille määrad oli määratud dekreediga.
- 21 Teisalt oli kõikidel laevaagentidel „õigus pakkuda välja” oma ametijärglane merekaubanduse valdkonna ministri nõusoleku saamiseks. Nimetatud õiguse puhul oli tegemist võõrandatava ja aeguva varalise õigusega, mis kujutas endast vastutasu ametiisiku ameti tasu eest omandamise eest.

Laevaagentide privileegi kaotamine

Määruse nr 2913/92 vastuvõtmine ja liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlus

- 22 1. jaanuaril 1994 jõustunud määrus nr 2913/92 liberaliseeris teatavatel sadamakaubandusega seotud kutsealadel tegutsemise. Määruses nähti põhimõtteliselt ette esindamisvabadus tolliga suhtlemisel, keelates artiklis 5 topeltesindamise tollis.
- 23 Kuna äriseadustiku artikkel L-131-2 nägi laevaagentidele ette tollivormistusega seotud toimingute ja formaalsuste teostamise monopoli, oli 1997. aastal see monopol ikka veel jõus. Leides, et need õigusnormid ei ole kooskõlas määruse nr 2913/92 artikliga 5, algatas Euroopa Ühenduste Komisjon Prantsuse Vabariigi suhtes liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse.

- 24 Komisjon andis niisiis Prantsuse Vabariigile 12. veebruaril 1997 võimaluse esitada oma seisukoht laevaagentidele seoses tollivormistusega ette nähtud monopoli kohta.
- 25 Komisjon esitas 3. detsembril 1997 põhjendatud arvamuse EÜ artikli 226 esimese lõigu tähenduses määruse nr 2913/92 artikli 5 lõigete 1 ja 2 rikkumise kohta.
- 26 Selles arvamuses leidis komisjon muu hulgas järgmist:

„Prantsuse äriseadustiku artikkel [L-131-2] näeb laevaagentidele ette tollis esindamise privileegi. Nende ülesandeks on laeva tollivormistus, st kõikide laeva saabumisel ja lahkumisel tehtavate haldus- ja tolliformaalsuste täitmine.

[Määruse nr 2913/92] artikli 5 lõike 2 [teine] lõige jätab liikmesriikidele võimaluse seda esindamist piirata, kuid arvestades seda, et tegemist on erandiga vaba esindamise põhimõttest, tuleb seda sätet tõlgendada kitsalt. Säte saab puudutada vaid tollideklaratsiooni koostamist ning seda ei saa laiendada muudele toimingutele ja formaalsustele kui need, mis on otseselt seotud [määruse nr 2913/92] artikli 4 [punktis] 17 ja artiklites 62–77 määratletud tollideklaratsiooniga.

[...]

Neil põhjustel esitab [k]omisjon [EÜ artikli 226 esimese lõigu] alusel põhjendatud arvamuse, milles leiab, et kuna [...] Prantsuse Vabariik on Prantsuse äriseadustiku artiklis [L-131-2] laevaagentidele ette näinud ainuõigusliku esindusõiguse tollivormistusega seotud toimingute ja formaalsuste teostamiseks, [...] siis on Prantsuse Vabariik rikkunud määruse nr 2913/92 artikli 5 lõigetest 1 ja 2 tulenevaid kohustusi.

Komisjon palub Prantsuse Vabariigil võtta käesoleva põhjendatud arvamuse täitmiseks vajalikud meetmed kahe kuu jooksul arvamuse kättesaamisest.”

Prantsuse õigusaktide muutmine

27 Prantsuse seadusandja võttis 16. jaanuaril 2001 vastu seaduse nr 2001-43 erinevate sätete kohandamise kohta ühenduse õigusega transpordi valdkonnas (loi n 2001-43, du 16 janvier 2001, portant diverses dispositions d'adaptation au droit communautaire dans le domaine des transports, *Journal Officiel de la République Française*, edaspidi „*JORF*”, 17.1.2001, lk 848). Selle seadusega tunnistati laevaagentide monopol kehtetuks.

28 Nimelt näeb nimetatud seaduse artikkel 1 ette:

„I. Äriseadustiku artikkel L-131-2 tunnistatakse kehtetuks.

II. Prahtimise vahendamine, prahi või lasti kursi kindlakstegemine, tollivormistusega seotud formaalsused, deklaratsioonide, veokirjade, konossementide, lepingute ja mis

tahes äridokumentide tõlkimise õigus on juhul, kui tegemist on laevadega, laevaomanikul või tema esindajal, kelleks võib olla kapten.”

- 29 Seaduse nr 2001-43 artiklid 2 ja 4 näevad ette tingimused, mille kohaselt võidakse laevaagentidele hüvitada õiguse kaotamise tõttu tekkinud kahju.
- 30 Seaduse nr 2001-43 artikkel 5 täpsustab, et dekreediga kehtestatakse tingimused, mille kohaselt saavad laevaagendid hakata tegutsema veovahendaja, kaubanduskohtu kohtusekretäri, kohtutäituri või pankrotihalduri kutsealal ning eelkõige tingimused, mis puudutavad diplomite või kutsehariduse nõudest täielikku või osalist vabastamist.

Menetlus

- 31 Jean Arizmendi ja 60 lisas nimetatud laevaagenti esitasid käesolevad kahju hüvitamise nõuded, mis saabusid Üldkohtu kantseleisse ajavahemikus 29. detsember 2003 – 9. detsember 2004.
- 32 Chambre nationale des courtiers maritimes de France esitas 8. märtsil 2004 Üldkohtu kantseleisse avalduse menetlusse astumiseks hagejate nõuete toetuseks kohtuasjas T-440/03. Üldkohtu kolmanda koja esimees andis 30. juunil 2004 määrusega menetlusse astumise loa. Menetlusse astuja esitas oma seisukohad määratud tähtaja jooksul.

- 33 Üldkohtu kodukorra artikli 114 alusel esitas Euroopa Liidu Nõukogu eraldi dokumendina igas käesolevas kohtuasjas kaks Üldkohtu kantseleisse ajavahemikus 29. märts 2004 – 19. jaanuar 2005 saabunud vastuvõetamatuse vastuväidet.
- 34 Üldkohtu kodukorra artikli 114 alusel esitas komisjon eraldi dokumendina igas käesolevas kohtuasjas kolm Üldkohtu kantseleisse ajavahemikus 30. märts 2004 – 20. jaanuar 2005 saabunud vastuvõetamatuse vastuväidet, millele lisandus neljas vastuvõetamatuse vastuväide kohtuasjas T-121/04.
- 35 Üldkohtu kolmanda koja esimehe 28. aprilli 2005. aasta määrusega liideti kohtuasjad T-440/03, T-121/04, T-171/04, T-208/04, T-365/04 ja T-484/04 kirjaliku ja suulise menetluse ning kohtuotsuse huvides vastavalt kodukorra artiklile 50.
- 36 Üldkohtu 5. detsembri 2005. aasta määrusega liideti nõukogu ja komisjoni vastuvõetamatuse vastuväited kodukorra artikli 114 lõike 4 alusel põhikohtuasjaga ning kohtukulude jaotamise küsimus jäeti edaspidiseks lahendamiseks.
- 37 Ettekandja-kohtuniku ettekande põhjal otsustas Üldkohus (kolmas koda) avada suulise menetluse. Menetlust korraldavate meetmete raames palus kohus pooltel vastata teatavatele küsimustele. Poolled täitsid selle nõude.
- 38 Poolte kohtukõned ja vastused Üldkohtu küsimustele kuulati ära 30. juuni 2009. aasta kohtuistungil.

Poolte nõuded

39 Hagejad paluvad Üldkohtul:

- lükata nõukogu ja komisjoni vastuvõetamatuse vastuväited tagasi ja tunnistada hagid vastuvõetavaks;

- esimese võimalusena tuvastada Euroopa Ühenduse vastutus kõikide hagejate suhtes, kuna ta võttis vastu määruse nr 2913/92 artikli 5 ja seejärel kohaldas seda nende suhtes õigusvastaselt;

- teise võimalusena tuvastada ühenduse vastutus kõikide hagejate suhtes, kuna ta põhjustas hagejatele määruse nr 2913/92 artikli 5 vastuvõtmisega – isegi kui see on õiguspärane – ning seejärel selle kohaldamisega ebatavalise ja erilise kahju;

- sellest tulenevalt mõista komisjonilt ja nõukogult solidaarselt välja hüvitis kantud kahju eest hagejate kirjalikes märkustes täpsustatud summas;

- mõista kohtukulud solidaarselt välja nõukogult ja komisjonilt.

40 Chambre nationale des courtiers maritimes de France palub Üldkohtul:

- tunnistada hagid kohtuasjas T-440/03 vastuvõetavaks ja põhjendatuks;
- mõista tema kohtukulud välja nõukogult ja komisjonilt.

41 Nõukogu ja komisjon paluvad Üldkohtul:

- jätta hagid vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata;
- teise võimalusena jätta hagid põhjendamatusse tõttu rahuldamata;
- mõista kohtukulud välja hagejatele.

42 Lisaks palub komisjon Üldkohtul jätta juhul, kui otsus tehakse hagejate kasuks, Chambre nationale des courtiers maritimes de France'i kohtukulud tema enda kanda.

Sissejuhatavad märkused

Lepinguvälise vastutuse tekkimist puudutavad põhimõtted

- 43 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et ühenduse lepinguvälise vastutuse tekkimise eelduseks on see, et samal ajal esinevad teatavad tingimused, nimelt institutsioonidele etteheidetava käitumise õigusvastasus, kahju tekkimine ning põhjuslik seos käitumise ja viidatud kahju vahel (Euroopa Kohtu 9. novembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-243/05 P: Agraz jt vs. komisjon, EKL 2006, lk I-10833, punkt 26; 9. septembri 2008. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-120/06 P ja C-121/06 P: FIAMM jt vs. nõukogu ja komisjon, EKL 2008, lk I-6513, punkt 106, ja 30. aprilli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-497/06 P: CAS Succhi di Frutta vs. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 39).
- 44 Nende tingimuste kumulatiivsus tähendab seda, et kui üks neist tingimustest ei ole täidetud, tuleb kahju hüvitamise hagi jätta tervikuna rahuldamata, ilma et oleks vaja uurida muid tingimusi (Euroopa Kohtu 9. septembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-257/98 P: Lucaccioni vs. komisjon, EKL 1999, lk I-5251, punktid 14 ja 63; 8. mai 2003. aasta otsus kohtuasjas C-122/01 P: T. Port vs. komisjon, EKL 2003, lk I-4261, punkt 30, ja eespool punktis 43 viidatud kohtuotsus CAS Succhi di Frutta vs. komisjon, punkt 40).

Hagi ulatus

Ülevaade poolte argumentidest

- 45 Hagiavaldustes paluvad laevaagentidest hagejad, et ühendust, keda esindavad komisjon ja nõukogu, kohustataks neile hüvitama kahju, mille põhjustas nende privileegi kaotamine. Nad lisavad hagiavaldustele hinnangu, milles esimese võimalusena

korratakse iga hageja kantud kahju ja teise võimalusena sama summat, millest on maha arvatud seaduse nr 2001-43 alusel saadud hüvitised. Hagejad esitavad kaks alternatiivset nõuet, mille mõlema eesmärk on nimetatud kahju hüvitamine.

46 Esimese võimalusena taotleavad hagejad kahju hüvitamist, mis tekkis hagejaile laevaagendi staatuse andnud privileegi kaotamise tõttu määruse nr 2913/92 artikli 5 alusel. Taotlus tugineb eeldusele, et määruse nr 2913/92 artikkel 5 keelab privileegi säilitada. Just määruse nr 2913/92 artikli 5 tõttu võttis Prantsuse Vabariik vastu seaduse nr 2001-43, millega kaotati laevaagentide monopol. Kuid määruse nr 2913/92 artikli 5 vastuvõtmine toob endaga kaasa nii ühenduse süülise vastutuse kui ka mittesüülise vastutuse. Nimelt leiavad hagejad, et määruse nr 2913/92 artikli 5 vastuvõtmine on õigusvastane, kuna sellega rikutakse EÜ artiklit 45, õiguskindluse põhimõtet, õiguspärast ootust, mittediskrimineerimise põhimõtet, proportsionaalsuse põhimõtet ja hagejate omandiõigust. Lisaks on nad seisukohal, et olenemata selle sätte õiguspärasuse küsimusest, on laevaagentidele määruse nr 2913/92 artikli 5 vastuvõtmise tagajärjel tekkinud kahju eriline ja ebatavaline.

47 Teise võimalusena taotleavad hagejad kahju hüvitamist, mis tekkis selle tõttu, et pärast seda, kui komisjon oli õigusvastaselt algatanud Prantsuse Vabariigi vastu liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse, tühistati neile laevaagendi staatuse andnud privileeg. See taotlus tugineb eeldusele, et määruse nr 2913/92 artikkel 5, mis käsitleb esindamist tolliga suhtlemisel, ei ole kohaldatav laevaagentide tegevusele, kes tegelevad vahendamise ja tolliga suhtlemise. Järelikult tegi komisjon vea, kui ta saatis Prantsuse Vabariigile 3. detsembril 1997 põhjendatud arvamuse, milles ta asus sisuliselt seisukohale, et laevaagentide monopolit säilitamine on vastuolus määruse nr 2913/92 artikliga 5. Põhjendatud arvamuse tõttu oli Prantsuse Vabariik sunnitud vastu võtma seaduse nr 2001-43, millega tunnistatakse kehtetuks laevaagentide monopol, ning seega vastutab ühendus hagejatele nende privileegi kaotamise tõttu tekkinud kahju eest.

48 Komisjon ja nõukogu vaidlustavad hagide vastuvõetavuse ja põhjendatuse nii esimese kui ka teise võimalusena esitatud nõude osas. Lisaks esitab komisjon kohtuasjas T-121/04 Anne Le Boutillier' hagiavalduse suhtes vastuvõetamatuse vastuväite, kuna ei ole täpsustatud, millisel alusel kõnealune isik on Martine Le Boutillier' õigusjärglane.

Vaidluse ulatuse täpsustused, mille pooled esitasid kohtumenetluse käigus

49 Pooled täpsustasid menetluse käigus nendevahelise vaidluse ulatuse.

50 Komisjon loobus kostja vastuses kohtuasjas T-121/04 A. Le Boutillier' hagi peale esitatud vastuvõetamatuse vastuväitest.

51 Lisaks täpsustasid hagejad pärast seda, kui nad olid meelde tuletanud, et laevaagendid tegelevad vahendamise, mitte esindamisega, vastustes Üldkohtu kirjalikele küsimustele, et nad teostavad laevadega seotud tollivormistust, mitte kauba tollivormistust. Määruse nr 2913/92 artikkel 5 ei ole nende suhtes kohaldatav, kuna see puudutab vaid esindamist seoses kauba tollivormistusega.

52 Kohtuistungil märkisid hagejad, et laevaagentide tegevus tollis kuulub määruse nr 2913/92 artiklite 38, 43 ja 44 alla, mis reguleerivad ühenduse tolliterritooriumile toodud kauba tollile esitamist. Hagejate sõnul vastab määruse nr 2913/92 artiklis 43 silmas peetud ülddeklaratsioon tollile „kaubadeklaratsiooni” esitamisele, mille vahendamisega agendid tegelevad.

- 53 Viimaseks väitsid hagejad kohtuistungil, et nende kahju põhjus ei ole määruse nr 2913/92 artikkel 5, vaid komisjoni 3. detsembri 1997. aasta põhjendatud arvamus, milles komisjon tõlgendas seda sätet vääralt, leides, et see artikkel keelab säilitada laevaagentide monopoli.

Üldkohtu hinnang

- 54 Kõigepealt tõdeb Üldkohus, et arvestades komisjoni kostja vastust, ei ole vaja otsustada vastuvõetamatuse vastuväite üle, mille komisjon esitas kohtuasjas T-121/04 A. Le Boutillier' hagi peale.
- 55 Seejärel leiab Üldkohus, et arvestades hagejate poolt kohtuistungil esitatud väidet, mida on korratud eespool punktis 53 ja mille kohaselt oli nende kahju ainus põhjus 3. detsembri 1997. aasta põhjendatud arvamus, ei ole vaja otsustada hagejate poolt hagiavalduses esimese võimalusena esitatud kahju hüvitamise nõude üle, mis tugineb eeldusele, et väidetud kahju põhjus on määruse nr 2913/92 artikkel 5, kuna see keelas säilitada laevaagentide monopoli (vt eespool punkt 46). Üldkohus ei uuri seega vastuvõetavuse küsimust ja sisulisi küsimusi, mis tekkisid seoses nimetatud eeldusele tugineva hagejate kahju hüvitamise nõudega.
- 56 Sellest tulenevalt uurib Üldkohus vaid kahju hüvitamise nõuet, mille hagejad esitasid oma hagiavaldustes teise võimalusena ja mis tugineb eeldusele, et nende kantud kahju tekkis 3. detsembri 1997. aasta põhjendatud arvamuse tagajärjel. Üldkohus uurib kõigepealt vastuvõetamatuse vastuväidet, mille komisjon esitas hagidele põhjusel, et ühendus ei saa olla kohustatud hüvitama kahju, mis on tekkinud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse algatamise tõttu. Nimelt on see vastuväide ainus käesolevas asjas esitatud vastuväidetest, mis tugineb sellele viimati nimetatud eeldusele ja ei puuduta süüksarvamise küsimust, mille puhul on tegemist sisulise küsimusega, mitte kahju hüvitamise hagi vastuvõetavuse küsimusega (vt selle kohta Üldkohtu 29. jaanuari

1998. aasta otsus kohtuasjas T-113/96: Dubois ja Fils vs. nõukogu ja komisjon, EKL 1998, lk II-125, punkt 34). Seejärel, kui see vastuväide tuleb tagasi lükata, uurib Üldkohus nende hagidega seoses tekkinud sisulisi küsimusi.

Vastuvõetavus

Poolte argumendid

- 57 Komisjon esitab hagi vastuvõetamatuse vastuväite, kuna teda ei saa kohustada hüvitama kahju, mis on põhjustatud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse algatamisega.
- 58 Komisjon meenutab, et ühenduse vastutus ei saa tekkida liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse algatamata jätmise tõttu (vt Üldkohtu 14. jaanuari 2004. aasta määrus kohtuasjas T-202/02: Makedoniko Metro ja Michaniki vs. komisjon, EKL 2004, lk II-181, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika). Komisjon leiab, et kui isik ei saa vaidlustada seda, et komisjon ei algata liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlust, siis on täiesti loogiline, et isik ei saa vaidlustada seda, et komisjon niisuguse menetluse algatab. EÜ artikli 226 kontekstis saab ainult asjassepuutuv liikmesriik liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse algatamise vaidlustada.
- 59 Komisjon leiab, et talle ei saa süüks panna järeldusi, mille liikmesriik teeb tema suhtes algatatud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse põhjal. Asjassepuutuva liikmesriigi tegevust või tegevusetust ei saa sarnaselt menetluse algatamise või algatamata jätmisega komisjonile süüks panna.

60 Hagejad, keda toetab menetlusse astuja, vaidlevad vastu sellele, et nende hagid võivad olla vastuvõetamatud põhjusel, et komisjoni ei saa pidada vastutavaks kahju eest, mis on põhjustatud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse algatamise tõttu.

Üldkohtu hinnang

61 Komisjon leiab, et kahju hüvitamise nõue, mis tugineb asjaolule, et komisjon on algatanud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse, on vastuvõetamatu põhjusel, et kuna teda ei saa pidada vastutavaks liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse algatamata jätmise eest, siis on täiesti loogiline, et teda ei saa pidada vastutavaks niisuguse menetluse algatamise eest.

62 Sellega seoses olgu meenutatud, et nagu on tunnustatud väljakujunenud kohtupraktikas, on kahju hüvitamise hagi, mis tugineb komisjoni poolt EÜ artikli 226 [nüüd ELTL artikkel 258] alusel liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse algatamata jätmisele, vastuvõetamatu. Kuna komisjon ei ole kohustatud EÜ artikli 226 alusel liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlust algatama, ei kujuta selle kohtupraktika kohaselt komisjoni otsus jätta niisugune menetlus algatamata igal juhul endast õigusrikkumist, mistõttu ei saa selle otsuse tõttu tekkida ühenduse lepinguväline vastutus (Euroopa Kohtu 23. mai 1990. aasta määrus kohtuasjas C-72/90: Asia Motor France vs. komisjon, EKL 1990, lk I-2181, punktid 13–15, ja Üldkohtu 3. juuli 1997. aasta määrus kohtuasjas T-201/96: Smanor jt vs. komisjon, EKL 1997, lk II-1081, punktid 30 ja 31; eespool punktis 58 viidatud kohtumäärus Makedoniko Metro ja Michaniki vs. komisjon, punktid 43 ja 44). Kuna komisjonil ei ole kohustust algatada liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlust, ei saa seega selle menetluse algatamata jätmine kaasa tuua ühenduse vastutust.

63 Siiski ei saa sellest, et puudub vastutus liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse algatamata jätmise eest, järeldada, et niisuguse menetluse algatamine komisjoni poolt välistab samuti mis tahes ühenduse vastutuse.

- 64 Sellega seoses olgu meenutatud, et kahju hüvitamise hagi on iseseisev hagi, millel on muude õiguskaitsvahendite hulgas konkreetne eesmärk (Euroopa Kohtu 28. aprilli 1971. aasta otsus kohtuasjas 4/69: Lütticke vs. komisjon, EKL 1971, lk 325, punkt 6, ja Üldkohtu 27. novembri 2007. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-3/00 ja T-337/04: Pitsiorlas vs. nõukogu ja EKP, EKL 2007, lk II-4779, punkt 283). Selle hagi ese on nõue hüvitada kahju, mis tuleneb aktist või õigusvastasest käitumisest, mida saab institutsioonile süüks panna (vt Euroopa Kohtu 23. märtsi 2004. aasta otsus kohtuasjas C-234/02 P: ombudsman vs. Lamberts, EKL 2004, lk I-2803, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 65 Sõltumata küsimusest, kas tegemist on vaidlustatava aktiga, mille peale saab tühistamishagi esitada (vt allpool punkt 69), saab seega institutsiooni mis tahes akti peale, mille institutsioon on vastu võtnud kaalutusõigust teostades, põhimõtteliselt esitada kahju hüvitamise hagi (vt selle kohta Üldkohtu 15. juuni 1999. aasta otsus kohtuasjas T-277/97: Ismeri Europa vs. kontrollikoda, EKL 1999, lk II-1825, punktid 109 ja 110, mida Euroopa Kohus on kinnitanud apellatsioonimenetluses 10. juuli 2001. aasta otsusega kohtuasjas C-315/99 P: Ismeri Europa vs. kontrollikoda, EKL 2001, lk I-5281, punkt 41).
- 66 Institutsioonile kuuluva kaalutusõiguse tulemusel ei vabane ta kohustusest tegutseda kooskõlas nii niisuguste ülimuslike õigusnormidega nagu asutamisleping ja ühenduse õiguse üldpõhimõtted, kui ka asjakohaste teiseste õigusnormidega. Kui selle akti õiguspärasus vaidlustatakse kahju hüvitamise nõudes, antakse hinnang õiguspärasusele nimetatud institutsiooni kohustustest lähtudes.
- 67 Vastupidine lähenemine läheks vastuollu õigusel põhineva ühendusega ja jätaks kahju hüvitamise hagi ilma selle kasulikust mõjust, kuna see lähenemisviis takistaks kohtul niisuguse hagi raames institutsiooni akti õiguspärasust hinnata (eespool punktis 64 viidatud kohtuotsus ombudsman vs. Lamberts, punkt 61).
- 68 Järelikult on nii, et kuigi komisjonil on EÜ artikli 226 tulenevate volituste raames õigus vabalt otsustada, kas ta esitab liikmesriigi vastu kohustuste rikkumise hagi või mitte,

ilma et ta peaks oma valikut põhjendama (Euroopa Kohtu 26. juuni 2001. aasta otsus kohtuasjas C-70/99: komisjon vs. Portugal, EKL 2001, lk I-4845, punkt 17), ja kuigi ta võib seega samadel asjaoludel saata liikmesriigile oma volituste teostamise raames põhjendatud arvamuse, ei saa välistada, et täiesti erandlikel juhtudel võib isik tõendada, et see põhjendatud arvamus on õigusvastane õigusnormi sellise piisavalt selge rikkumise tõttu, mis võib talle kahju tekitada (vt selle kohta eespool punktis 64 viidatud kohtuotsus ombudsman vs. Lamberts, punkt 52, ja Üldkohtu 10. aprilli 2002. aasta otsus kohtuasjas T-209/00: Lamberts vs. ombudsman, EKL 2002, lk II-2203, punkt 57).

- 69 Eeltoodud hinnangut ei mõjuta asjaolu, et EÜ artikli 226 esimese lõigu alusel esitatud komisjoni põhjendatud arvamus ei kujuta endast õigusakti, mille eesmärk on luua siduvaid õiguslikke tagajärgi kolmandatele isikutele, ja seega ei ole nimetatud arvamus akt, mille peale saab esitada tühistamishagi (vt selle kohta Euroopa Kohtu 1. märtsi 1966. aasta otsus kohtuasjas 48/65: Lütticke jt vs. komisjon, EKL 1966, lk 27, 39; Üldkohtu 16. veebruari 1998. aasta määrus kohtuasjas T-182/97: Smanor jt vs. komisjon, EKL 1998, lk II-271, punkt 28, ja 5. septembri 2006. aasta määrus kohtuasjas T-242/05: AEPI vs. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 30). Nimelt võib põhjendatud arvamus põhimõtteliselt oma õigusvastase sisu tõttu põhjustada kolmandatele isikutele kahju. Seega ei saa näiteks välistada, et komisjon põhjustab kahju isikutele, kes talle konfidentsiaalset teavet edastasid, avalikustades selle teabe põhjendatud arvamuses. Samuti ei saa välistada, et põhjendatud arvamus sisaldab teatavate isikute kohta ebaõiget teavet, mis võib neile kahju tekitada.
- 70 Kuid küsimust, kas põhjendatud arvamus võib kaasa tuua ühenduse vastutuse, tuleb uurida sisuliste küsimuste, mitte hagi vastuvõetamatuses raames.
- 71 Seetõttu tuleb komisjoni esitatud vastuvõetamatuses vastuväide tagasi lükata.

Sisulised küsimused

Piisavalt selge rikkumise olemasolu

Poolte argumendid

- 72 Hagejad väidavad sisuliselt, et 3. detsembri 1997. aasta põhjendatud arvamuses, milles tehakse Prantsuse Vabariigile ettepanek muuta äriseadustiku artiklit L-131-2 osas, milles see artikkel annab laevaagentidele privileegi, mis on vastuolus määruse nr 2913/92 artikliga 5, on tehtud viga, kuna kõnealune artikkel ei ole kohaldatav laevaagentide tegevuse suhtes.
- 73 Komisjon ja nõukogu vaidlevad sellele argumentatsioonile vastu.

Üldkohtu hinnang

- 74 Kõigepealt olgu meenutatud, et õigusakti õigusvastasuse korral on ühenduse lepinguvälise vastutuse tekkimise eeldus isikutele õigusi andva õigusnormi piisavalt selge rikkumise esinemine (vt Üldkohtu 12. septembri 2007. aasta otsus kohtuasjas T-259/03: Nikolaou vs. komisjon, kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika). Mis puudutab seda tingimust, siis otsustav kriteerium selleks, et pidada ühenduse õiguse rikkumist piisavalt selgeks, on see, et ühenduse institutsioon on ilmselgelt ja oluliselt eiranud oma kaalutusõiguse piire (Euroopa Kohtu 4. juuli 2000. aasta otsus kohtuasjas C-352/98 P: Bergaderm ja Goupil vs. komisjon, EKL 2000, lk I-5291, punktid 43 ja 44, ja 19. aprilli 2007. aasta otsus kohtuasjas C-282/05 P: Holcim (Deutschland) vs. komisjon, EKL 2007, lk I-2941, punkt 47).

- 75 Seejärel tuleb meenutada, et EÜ artiklis 226 ette nähtud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlus on erimenetlus, mille eesmärk on võimaldada komisjonil kui asutamislepingu täitmise järelevalvajal (vt selle kohta EÜ artikkel 211) teostada järelevalvet ühenduse õiguse järgimise üle (vt selle kohta Euroopa Kohtu 11. augusti 1995. aasta otsus kohtuasjas C-431/92: komisjon vs. Saksamaa, EKL 1995, lk I-2189, punkt 21). Kõnealune menetlus võimaldab komisjonil pärast põhjendatud arvamuse vastuvõtmist juhul, kui selle adressaadiks olev liikmesriik ei ole seda arvamust järginud, lasta kohtulikult tuvastada rikkumine, mida viimati nimetatule ette heidetakse. Euroopa Kohtul on ainupädevus tuvastada, et liikmesriik on rikkunud ühenduse õigusest tulenevaid kohustusi (eespool punktis 69 viidatud 16. veebruari 1998. aasta kohtumäärus Smanor jt vs. komisjon, punkt 28).
- 76 Kuigi komisjonil on seega õigus vabalt otsustada liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse algatamise vajaduse üle (eespool punktis 68 viidatud kohtuotsus komisjon vs. Portugal, punkt 17), ei ole tal võimalik niisugust kohustuste rikkumist siduval viisil tuvastada. Nimelt saab komisjon liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse käigus anda vaid arvamuse ühenduse õiguse rikkumise kohta liikmesriigi poolt. Kuna komisjon piirdub selles arvamuses üksnes seisukoha võtmisega liikmesriigi poolt ühenduse õigusest tulenevate kohustuste rikkumise kohta, ei saa arvamuse vastu võtmine kaasa tuua isikutele õigusi andva õigusnormi piisavalt selget rikkumist.
- 77 Seetõttu ei saa komisjoni poolt põhjendatud arvamuses võetud väär seisukoht ühenduse õiguse ulatuse kohta kujutada endast piisavalt selget rikkumist, mis võib kaasa tuua ühenduse vastutuse. Hagejate kahju hüvitamise nõuded on seega põhjendamatud.
- 78 Seevastu juhul, kui põhjendatud arvamuses esitatud hinnangud lähevad kaugemale liikmesriigi kohustuste rikkumise olemasolu kindlakstegemisest või kui komisjon ületab muu tegevusega liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluses talle antud pädevust, näiteks avalikustab õigusvastaselt ärisaladuse või isiku mainet kahjustava teabe, võivad need hinnangud või see tegevus kujutada endast rikkumist, mis võib kaasa tuua ühenduse vastutuse. Tuleb tõdeda, et käesolevas asjas ei ole niisugusele rikkumisele siiski viidatud.

Põhjuslik seos

Sissejuhatus

- 79 Sõltumata piisavalt selge rikkumise olemasolu küsimusest, leiab Üldkohus, et samuti tuleb kontrollida põhjusliku seose olemasolu komisjoni 3. detsembri 1997. aasta põhjendatud arvamuse vastuvõtmise ja hagejate väidetava kahju vahel.

Poolte argumendid

- 80 Hagejate sõnul möönab nõukogu, et seadus nr 2001-43, millest tuleneb laevaagentide privileegi kaotamine ning seega nende kantud kahju, võeti vastu komisjoni 3. detsembri 1997. aasta põhjendatud arvamuse alusel.
- 81 Põhjendatud arvamuse adressaadil Prantsuse Vabariigil ei olnud mingit kaalutusruumi ühenduse õiguse siseriikliku rakendusmeetme võtmisel. Seaduse nr 2001-43 nimetus annab tunnistust sellest, et Prantsuse ametiasutused vaid täitsid 3. detsembri 1997. aasta põhjendatud arvamuses sisalduvaid komisjoni korraldusi.
- 82 Seega ei saa komisjon kaitsta end kahju põhjustanud ühenduse aktist tuleneva vastutuse eest seadusele nr 2001-43 tuginedes. Hagejatele tekkinud kahju on seega täielikult komisjonile süüks pandav, olenemata seaduse nr 2001-43 vastuvõtmisest Prantsuse Vabariigi poolt, ning üksnes ühenduste kohus on pädev niisuguse kahju hüvitamise nõuet lahendama.

- 83 Hagejad rõhutavad, et ühenduse – kelle esindaja vaidlusaluse akti väljatöötamisel etendatud rolli arvestades on komisjon – ainuvastutus on vastutatu selle eest, et tolliliidu loomiseks on liikmesriikide suveräänsust piiratud või nad on oma suveräänsetest õigustest loobunud.
- 84 Nõukogu ja komisjon vaidlevad sellele argumentatsioonile vastu.

Üldkohtu hinnang

- 85 Kahju hüvitamise hagi kontekstis eeldatakse põhjuslikku seost juhul, kui institutsioonile etteheidetava käitumise ja viidatud kahju vahel on piisavalt otsene põhjuslik seos, mida peab tõendama hageja. Etteheidetav käitumine peab seega olema kahju tekkimise määrav põhjus (vt selle kohta eespool punktis 43 viidatud kohtuotsus CAS *Succhi di Frutta vs. komisjon*, punkt 59; Üldkohtu 30. septembri 1998. aasta otsus kohtuasjas T-149/96: *Coldiretti jt vs. nõukogu ja komisjon*, EKL 1998, lk II-3841, punkt 101; vt Üldkohtu 12. detsembri 2000. aasta määrus kohtuasjas T-201/99: *Royal Olympic Cruises jt vs. nõukogu ja komisjon*, EKL 2000, lk II-4005, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika, mida on kinnitatud apellatsioonistmes Euroopa Kohtu 15. jaanuari 2002. aasta määrusega kohtuasjas C-49/01 P: *Royal Olympic Cruises jt vs. nõukogu ja komisjon*, kohtulahendite kogumikus ei avaldata; eespool punktis 64 viidatud kohtuotsus *Pitsiorlas vs. nõukogu ja EKP*, punkt 292).
- 86 Kuid mis puudutab põhjuslikku seost 3. detsembri 1997. aasta põhjendatud arvamuse ja hagejate poolt väidetava kahju vahel, siis tuleb kõigepealt märkida, et ainsad aktid, mille komisjon võib EÜ artikliga 226 reguleeritud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse raames vastu võtta, on liikmesriikidele adresseeritud aktid (vt Üldkohtu 2. detsembri 2003. aasta määrus kohtuasjas T-334/02: *Viomichania Syskevasias Typopoiisis Kai Syntirisis Agrotikon Proïonton vs. komisjon*, EKL 2003, lk II-5121, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika). See menetlus puudutab vaid komisjoni ja liikmesriikide vahelisi suhteid.

- 87 Seejärel tuleb märkida, et EÜ artiklis 226 ette nähtud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse puhul tuleb eristada kohtueelset ehk haldusmenetlust ning kohtuvaidlust ehk kohtumenetlust. Kui komisjon leiab, et liikmesriik on rikkunud ühte tal lasuvatest kohustustest, algatab ta kõigepealt kohtueelse menetluse, mille käigus annab komisjon asjassepuutuvalle liikmesriigile võimaluse võtta seisukoht talle etteheidetava rikkumise suhtes. Komisjon lõpetab kohtueelse staadiumi, saates liikmesriigile põhjendatud arvamuse. EÜ artiklis 226 ette nähtud kohtueelse menetluse eesmärk on anda asjaomasele liikmesriigile võimalus täita ühenduse õigusest tulenevad kohustused või kaitsta end tõhusalt komisjoni esitatud väidete vastu (Euroopa Kohtu 18. juuli 2007. aasta otsus kohtuasjas C-490/04: komisjon vs. Saksamaa, EKL 2007, lk I-6095, punkt 25). Seega ei ole liikmesriik kohustatud seda põhjendatud arvamust järgima, vaid võib selle arvamuse täitmata jätta, juhul kui ta leiab, et komisjon heidab õigustamatult talle rikkumist ette.
- 88 Vaid juhul, kui nimetatud liikmesriik ei täida talle saadetud põhjendatud arvamust selleks määratud tähtaja jooksul, võib komisjon EÜ artikli 226 teise lõigu alusel algatada kohtumenetluse, esitades Euroopa Kohtusse liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi (vt Euroopa Kohtu 18. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas C-221/04: komisjon vs. Hispaania, EKL 2006, lk I-4515, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 89 EÜ artikli 226 alusel esitatud hagi eesmärk on tuvastada liikmesriigi kohustuste rikkumine ning niisuguse rikkumise tuvastamine kohustab asjaomast liikmesriiki võtma Euroopa Kohtu otsuse täitmiseks vajalikud meetmed (Euroopa Kohtu 14. aprilli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-104/02: komisjon vs. Saksamaa, EKL 2005, lk I-2689, lk 49).
- 90 Arvestades seda, et komisjoni poolt EÜ artikli 226 alusel algatatud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlus puudutab vaid komisjoni ja asjaomase liikmesriigi vahelist suhet, ning lisaks seda, et niisuguse menetluse tulemuseks on esialgu põhjendatud arvamus, mida asjaomane liikmesriik võib järgida või mille ta võib tähelepanuta jätta, siis tuleb uurida, kas kõnesoleval juhul võis komisjoni 3. detsembri 1997. aasta põhjendatud arvamus olla oma sisu poolest sellise kahju määrav põhjus, mida hagejad väidetavalt kandsid.

- 91 Selles suhtes tuleb märkida, et kõnealusel põhjendatud arvamuses tuvastas komisjon, et kuna Prantsuse Vabariik on laevaagentidele äriseadustiku artikli L-131-2 alusel ette näinud ainuõigusliku esindusõiguse tollivormistusega toimingute ja formaalsuste teostamiseks, siis on Prantsuse Vabariik rikkunud määruse nr 2913/92 artikli 5 lõigetest 1 ja 2 tulenevaid kohustusi. Samuti palus komisjon Prantsuse Vabariigil võtta selle põhjendatud arvamuse täitmiseks vajalikud meetmed kahe kuu jooksul.
- 92 Ent käesolevas asjas ei oma tähtsust see, et 3. detsembri 1997. aasta põhjendatud arvamuses leidis komisjon, et äriseadustiku artikkel L-131-2 oli vastuolus ühenduse õigusega ning see, kas on võimalik, et ta selles suhtes eksis, kuna nimetatud põhjendatud arvamuses ei nõutud, et liikmesriik oma õigusakte muudaks. Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi raames saab ainult Euroopa Kohtu otsus olla siduv.
- 93 Kuna 3. detsembri 1997. aasta põhjendatud arvamus, milles komisjon väidab, et Prantsuse Vabariik on rikkunud ühenduse õigusest tulenevaid kohustusi, ei ole siduv, siis ei saa seda arvamust pidada hagejate poolt väidetavalt kannatatud kahju määravaks põhjuseks. Seega ei ole tõendatud põhjuslik seos väidetava kahju ja selle kahju põhjustaja vahel, milleks hagejate sõnul on 3. detsembri 1997. aasta põhjendatud arvamus.
- 94 Järelikult tuleb hagid põhjendamatusel tõttu rahuldamata jätta.

Kohtukulud

- 95 Kodukorra artikli 87 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud.

- 96 Kuna hagejad on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud neilt vastavalt komisjoni ja nõukogu nõuetele välja mõista.
- 97 Kodukorra artikli 87 lõike 4 kolmanda lõigu alusel võib Üldkohus otsustada, et menetlusse astuja kannab ise oma kohtukulud.
- 98 Käesolevas asjas astus menetlusse astuja kohtuasjas T-440/03 menetlusse hagejate nõuete toetuseks, kes kohtuvaidluse kaotasid. Seetõttu leiab Üldkohus, et menetlusse astuja kohtukulud tuleb jätta tema enda kanda.
- 99 Komisjon ja nõukogu kannavad ise menetlusse astumisega seotud kohtukulud, kuna nad ei nõudnud, et hagide rahuldamata jätmise korral mõistetakse kohtukulud välja menetlusse astujalt.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (kolmas koda)

otsustab:

1. Jätta hagid rahuldamata.

II - 4918

2. **Mõista Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni kohtukulud välja Jean Arizmendilt ja 60 lisa nimetatud hagejalt, kes ühtlasi kannavad ise oma kohtukulud.**

3. **Jätta Chambre nationale des courtiers maritimes de France'i kohtukulud tema enda kanda.**

4. **Jätta Chambre nationale des courtiers maritimes de France'i menetlusse astumisega seotud nõukogu ja komisjoni kohtukulud nende endi kanda.**

Azizi

Cremona

Frimodt Nielsen

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 18. detsembril 2009 Luxembourgis.

Allkirjad

Lisa

Kohtuasi T-440/03,

Alain Assier de Pompignan, elukoht Fort-de-France (Prantsusmaa),

Bruno Bachemont, elukoht Dunkerque (Prantsusmaa),

Frédéric Blanchy pärijad, elukoht Bordeaux (Prantsusmaa),

Stéphane De Borville, elukoht Dunkerque,

Jean-Pierre Caradec, elukoht Brest (Prantsusmaa),

Jean-Jacques Caruel, elukoht Baie Mahault (Prantsusmaa),

Christian Colin-Olivier, elukoht Le Havre (Prantsusmaa),

Édouard Croze, elukoht Nice (Prantsusmaa),

Philippe Demonchy, elukoht Boulogne-sur-mer (Prantsusmaa),

Jacques Durand-Vieli pärija, elukoht Lacanau (Prantsusmaa),

Michel Elain, elukoht Brest,

Bernard Flandin, elukoht Rouen (Prantsusmaa),

Patrick Foissey, elukoht Calais (Prantsusmaa),

François Boyer de la Giroday, elukoht Bassens (Prantsusmaa),

Thierry Gelée, elukoht Tréport (Prantsusmaa),

Stanislas Gomercic, elukoht Marseille (Prantsusmaa),

Michel Hecquet, elukoht Dunkerque,

Jacques Héliard, elukoht Nantes (Prantsusmaa),

Xavier Humann, elukoht Le Havre,

Francis Humann, elukoht Rouen,

Michel Jolivet, elukoht Montoir (Prantsusmaa),

Guy Jourdan-Barry, elukoht Marseille,

Pierre Lambot, elukoht Sables-d'Olonne (Prantsusmaa),

Pierre Laurent, elukoht Rochefort (Prantsusmaa),

Joachim Lefebvre, elukoht Dunkerque,

Didier Levavasseur, elukoht Le Havre,

Alexis Lobadowski, elukoht Le Havre,

Erik Martini pärijad, elukoht Le Havre,

Éric Mascle, elukoht Port-la-Nouvelle (Prantsusmaa),

Catherine Meclot, elukoht Basse-Terre (Prantsusmaa),

Loïc Morice, elukoht Brest,

Roger Phelippeau, elukoht Toulon (Prantsusmaa),

Serge Pierre, elukoht Dunkerque,

Jean-Pierre Porry, elukoht Fort-de-France,

Antoine Ravisse, elukoht Calais,

Félix Rogliano pärija, elukoht Port-de-Bouc (Prantsusmaa),

François Sédard, elukoht Venosc (Prantsusmaa),

Raymond Schmit, elukoht Pointe-à-Pitre (Prantsusmaa),

Jean-Philippe Taconet, elukoht Le Havre,

Lionel Taconet, elukoht Rouen,

Philippe Thillard, elukoht Le Havre,

Olivier Vallois, elukoht Dunkerque,

Daniel-Guy Voillot, elukoht Le Havre.

Kohtuasi T-121/04,

Henri Boquien, elukoht Bordeaux,

Yves Delamaire, elukoht Saint-Malo (Prantsusmaa),

Éric Eltvedt, elukoht Marseille,

Thierry Ferran, elukoht Port-Vendres (Prantsusmaa),

Didier Frisch, elukoht Sète (Prantsusmaa),

Merri Jacquemin, elukoht Larmor-Plage (Prantsusmaa),

Anne Le Boutillier' pärijad, elukoht La Rochelle (Prantsusmaa),

Pierre-Olivier Le Normand de Bretteville, elukoht Port-de-Bouc,

Gérard Lesaignoux, elukoht Sète,

Jean-Pierre Roger, elukoht Plerin (Prantsusmaa),

Michel Roy, elukoht Saint-Malo,

Léon Ruggiero, elukoht Sète,

Pascal Vialard, elukoht Sète.

Kohtuasi T-171/04,

Daniel Surget, elukoht Cherbourg (Prantsusmaa).

Kohtuasi T-208/04,

Dominique Hardy, elukoht Coudeville-Plage (Prantsusmaa).

Kohtuasi T-365/04,

Dominique Cantoni, elukoht Marseille.

Kohtuasi T-484/04,

François Pilat, elukoht Honfleur (Prantsusmaa).

Sisukord

Õiguslik raamistik	II - 4889
Asjaolud	II - 4894
Laevaagentide esialgne staatus	II - 4894
Laevaagentide staatuse kujunemislugu ja olemus	II - 4894
Laevaagentide hübriidse staatuse tagajärjed	II - 4894
– Asjassepuutuvate kohustuste ja õiguste üldine raamistik	II - 4894
– Privileegi materiaalõiguslik kohaldamisala	II - 4895
– Privileegi territoriaalne ja isikuline kohaldamisala	II - 4896
– Ametiisiku ülesannetest tulenevad kohustused	II - 4896
– Ametiisiku ülesannetest tulenevad õigused	II - 4897
Laevaagentide privileegi kaotamine	II - 4897
Määruse nr 2913/92 vastuvõtmine ja liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlus	II - 4897
Prantsuse õigusaktide muutmine	II - 4899
Menetlus	II - 4900
Poolte nõuded	II - 4902
Sissejuhatavad märkused	II - 4904
Lepinguvälise vastutuse tekkimist puudutavad põhimõtted	II - 4904
Hagi ulatus	II - 4904
Ülevaade poolte argumentidest	II - 4904
Vaidluse ulatuse täpsustused, mille pooled esitasid kohtumenetluse käigus	II - 4906
Üldkohtu hinnang	II - 4907
Vastuvõetavus	II - 4908
	II - 4925

Poolte argumendid	II - 4908
Üldkohtu hinnang	II - 4909
Sisulised küsimused	II - 4912
Piisavalt selge rikkumise olemasolu	II - 4912
Poolte argumendid	II - 4912
Üldkohtu hinnang	II - 4912
Põhjuslik seos	II - 4914
Sissejuhatus	II - 4914
Poolte argumendid	II - 4914
Üldkohtu hinnang	II - 4915
Kohtukulud	II - 4917